

BOGANMELDELSER

Jürgen Kuczynski: DAS PROBLEM DER LANGEN WELLEN UND DIE ENTWICKLUNG DER INDUSTRIEWAREN-PREISE IN DEN JAHREN 1820—1933. Philographischer Verlag, Basel 1934. 29. S.

»De lange bølger« hører til den moderne forsknings kælebørn, og nu kommer Kuczynski og vil paavise, at de slet ikke eksisterer. Bevisførelsen er dog ikke afgørende. Jeg skal i det følgende gøre nogle kritiske bemærkninger til hans materiale, hans metode og hans fortolkning; ikke for at reducere hans arbejde, men for at vise, hvor uforskammet vanskeligt det er at naa til klarhed selv ved grundige empiriske undersøgelser.

Forf. vil studere prisbevægelserne og udelukker paa forhaand alle landbrugsprodukter, fordi prisen paa disse varer »ist einer beträchtlichen Anzahl von »Zufällen« unterworfen«. Det er dog ikke ganske klart, hvorfor prisudsving, der f. ex. skyldes misvæxt, skulde forstyrre billedet af langtidsudviklingen i højere grad end konjunkturbevægelserne. Forf. indskrænker sig altsaa til at betragte industrivarepriserne; men de indices han opstiller er lidet repræsentative, de indeholder i alt væsentligt kun priser paa metaller og kul, og er i meget høj grad domineret af jernprisen. Desuden er konstruktionen ikke homogen. Der er beregnet et særskilt index for hvert af de fire store industrilande, og man finder en forbløffende mangel paa overensstemmelse. Dette burde opfordre til en kildekritisk undersøgelse, man kan næppe tillægge de fire rækker selvstændig beviskraft, og det er tvivlsomt om det er berettiget at kombinere dem til et verdensindex. Personligt vilde jeg foretrække at lægge hovedvægten paa de engelske tal, der fra 1846 bestaar af Saurbeck's index for »minerals«.

Ved den videre behandling forkaster forf. den mekaniske udjævning, fordi den danner gennemsnit af et vilkaarligt antal iagttagelser, og indfører i stedet en »organiske« udjævning, idet han beregner en gennemsnitspris for hver konjunkturcycle, og finder den procentuelle bevægelse fra cycle til cycle. Denne metode er dog næppe mindre vilkaarlig end alle andre, men forekommer mig at have væsentlige mangler. Efter min mening kan man kun ad grafisk vej skaffe sig et overblik over saadanne lange tidsrækker, men forf. har overladt det til læseren at tegne kurver. Gør man sig denne ulejlighed, kan man vanskeligt følge Kuczynski og blankt benægte tilstedeværelsen af bølgeformede trendbevægelser. Der er dog stadig et spillerum for afvigende fortolkninger. Personligt er jeg tilbøjelig til at tyde tallene paa en maade, som ikke stemmer med de sædvanlige synspunkter. I almindelighed regner man efter Kondratieff med en bølgebevægelse paa 50—60 aar, mens derimod *Kuznets* ved sine meget omhyggelige undersøgelser har fundet cycleriske bevægelser af 20—25 aars varighed. Efter materialet her og andre

BOGANMELDELSER

Jürgen Kuczynski: DAS PROBLEM DER LANGEN WELLEN UND DIE ENTWICKLUNG DER INDUSTRIEWAREN-PREISE IN DEN JAHREN 1820—1933. Philographischer Verlag, Basel 1934. 29. S.

»De lange bølger« hører til den moderne forsknings kælebørn, og nu kommer Kuczynski og vil paavise, at de slet ikke eksisterer. Bevisførelsen er dog ikke afgørende. Jeg skal i det følgende gøre nogle kritiske bemærkninger til hans materiale, hans metode og hans fortolkning; ikke for at reducere hans arbejde, men for at vise, hvor uforskammet vanskeligt det er at naa til klarhed selv ved grundige empiriske undersøgelser.

Forf. vil studere prisbevægelserne og udelukker paa forhaand alle landbrugsprodukter, fordi prisen paa disse varer »ist einer beträchtlichen Anzahl von »Zufällen« unterworfen«. Det er dog ikke ganske klart, hvorfor prisudsving, der f. ex. skyldes misvæxt, skulde forstyrre billedet af langtidsudviklingen i højere grad end konjunkturbevægelserne. Forf. indskrænker sig altsaa til at betragte industrivarepriserne; men de indices han opstiller er lidet repræsentative, de indeholder i alt væsentligt kun priser paa metaller og kul, og er i meget høj grad domineret af jernprisen. Desuden er konstruktionen ikke homogen. Der er beregnet et særskilt index for hvert af de fire store industrilande, og man finder en forbløffende mangel paa overensstemmelse. Dette burde opfordre til en kildekritisk undersøgelse, man kan næppe tillægge de fire rækker selvstændig beviskraft, og det er tvivlsomt om det er berettiget at kombinere dem til et verdensindex. Personligt vilde jeg foretrække at lægge hovedvægten paa de engelske tal, der fra 1846 bestaar af Saurbeck's index for »minerals«.

Ved den videre behandling forkaster forf. den mekaniske udjævning, fordi den danner gennemsnit af et vilkaarligt antal iagttagelser, og indfører i stedet en »organiske« udjævning, idet han beregner en gennemsnitspris for hver konjunkturcycle, og finder den procentuelle bevægelse fra cycle til cycle. Denne metode er dog næppe mindre vilkaarlig end alle andre, men forekommer mig at have væsentlige mangler. Efter min mening kan man kun ad grafisk vej skaffe sig et overblik over saadanne lange tidsrækker, men forf. har overladt det til læseren at tegne kurver. Gør man sig denne ulejlighed, kan man vanskeligt følge Kuczynski og blankt benægte tilstedeværelsen af bølgeformede trendbevægelser. Der er dog stadig et spillerum for afvigende fortolkninger. Personligt er jeg tilbøjelig til at tyde tallene paa en maade, som ikke stemmer med de sædvanlige synspunkter. I almindelighed regner man efter Kondratieff med en bølgebevægelse paa 50—60 aar, mens derimod *Kuznets* ved sine meget omhyggelige undersøgelser har fundet cycleriske bevægelser af 20—25 aars varighed. Efter materialet her og andre

undersøgelser vilde jeg imidlertid snarere opfatte metallernes (jernets) prisudvikling siden Napoleonskrigene som een hundredeaarig bølgebevægelse med faldende tendens fra o. 1820 til o. 1890 og derefter stigning indtil de senere aar. Der er ganske vist en periode fra midten af 50erne til begyndelsen af 70erne, begrænset af de to »store« højkonjunkturer, hvor priserne ligger relativt højt; men dette vil jeg forklare »episodisk« som en følge af de mange krige (Krimkrigen, Borgerkrigen og de tyske krige).

Jeg mener ikke man kan benægte, at der har været bølgeformede seculære prisbevægelser, der dog har været meget forskellige for de forskellige varer; men heri ligger kun en rent historisk iagttagelse. Jeg ser ingen grund til at opfatte de lange bølger i analogi med konjunkturcyklerne, eller til at vente en regelmæssig, rytmisk gentagelse.

O. Strange Petersen.

Jürgen Kuczynski: DIE ENTWICKLUNG DER LAGE DER ARBEITERSCHAFT IN EUROPA UND AMERIKA 1870—1933. Philographischer Verlag, Basel 1934. 70 Sider.

Denne i Forhold til sit Emnes Omfang endog særdeles lille Bog er i flere Henseender mærkværdig. Den angives i en Undertitel at være en statistisk Studie over den Maade, hvorpaa Reallønnen og Relativlønnen har udviklet sig i England, Tyskland, Forenede Stater, Frankrig og Belgien. Der er gjort udmærket Rede for Kilderne til Kendskabet til Arbejdernes Løn i de paa-gældende Lande og i de omhandlede Aar; men det virker næsten parodisk, at der i en statistisk Studie ikke findes et eneste Tal, der giver Udtryk for noget umiddelbart iagttaget; thi som saadanne Udtryk kan de lange Rækker af Indexstal for Nominalløn, Ledighedens Omfang, cost of living, Real- og Relativløn, der alene udgør Bogens talmæssige Ballast, ikke anses; dels er saadanne Indexstal allerede i sig selv bearbejdet Stof, og altsaa ikke Grundlag, og dels — hvad der er værre — finder man ingen udtømmende Forklaring af, hvordan disse Indexstal er beregnet; og Indexstal hører ikke just til den Klasse af Remedier, om hvis Konstruktion der kun hersker ringe eller ingen Tvivl. Af det her refererede følger endelig ogsaa, at der ikke levnes Læserne den ringeste Mulighed for at vurdere »Resultaternes« umiddelbare eller alledede Paalidelighed.

Som »Statistik« rangerer denne Studie derfor næppe højt. Men det kan ikke nægtes, at der i dens Betragtninger findes Synspunkter, som i deres Friskhed og Paagaenhed ikke er uden Værdi; imidlertid præger ikke blot den mangelfulde statistiske Dokumentation, men ogsaa den mere paastaende end bevisende Argumentation Arbejdet, og tyder i bedste Fald paa et ungdommeligt Forfatterskab, omend paa et, som ikke er uden en vis Charme. Jeg kender kun et Par tidligere Arbejder (fra 1933 og 1934) fra Forf.s Haand (formentlig begge Forstudier til det foreliggende) og familiært har jeg ikke kunnet placere Forfatteren, der ikke maa forveksles med Robert R. Kuczynski; denne sidste har navnlig i de senere Aar gjort sig meget bekendt, baade paa godt og ondt, ved sin Optræden paa den befolkningsstatistiske Arena; hans omfattende, men dog langt ældre Værk: »Arbeitslohn und Arbeitszeit in Europa und Amerika 1870—1909« (Berlin 1913) er derimod stadig et værdifuldt Kildeskrift, som Jürgen Kuczynski ogsaa har benyttet bravt.

Nogle faa Citater vil give Indtryk af Bogens Indhold og Form. Saaledes faar man uden noget Forbehold eller nogen begrænsende Forudsætning til Indledning følgende Erklæring: »Der Reallohn ist der beste Masstab zur Be-